

Amerika, de zondebok van Europa

Wanneer landen in grote economische moeilijkheden verkeren, is hun eerste neiging uit te kijken naar externe zondebokken. De ontwikkelingslanden hebben reeds sinds vele jaren hun zondebok gevonden: het rijke Noorden. De voornaamste rol van de UNCTAD-conferentie bestaat er nu in een groot ceremonieel te organiseren waarbij alle economische zonden op de schouders van het Noorden kunnen worden geladen.

De Europese landen worstelen eveneens met grote economische problemen en hebben ook een zondebok nodig. Dat werd het economisch beleid van de Verenigde Staten. De zonden van de Verenigde Staten zijn de volgende: het restrictief monetair beleid en het omvangrijke begrotingstekort hebben geleid tot torenhoge reële rentestanden in Amerika en in de wereld. De hoge reële rente bedreigt het economisch herstel in de wereld. Daarenboven leidt het tot een uitvoer van kapitaal van Europa naar Amerika. Het schaarse kapitaal dat wij in Europa zo broodnodig hebben, wordt uiteindelijk gebruikt om Amerikaanse begrotingstekorten te financieren. Ten slotte heeft de Amerikaanse politiek geleid tot een sterke appreciatie van de dollar die de ruilvoet van Europa heeft verslechterd, en die zelfs kan worden beschouwd als een derde olieschok.

Het probleem met deze Europese klachten is dat ze de confrontatie met de feiten moeilijk kunnen doorstaan. De (ex post) reële rentevoeten zijn in de meeste industriële landen hoog. Kan het beleid van de VS echter als voornaamste oorzaak hiervan worden aangewezen? Indien de oorzaak van deze hoge reële rente de grote Amerikaanse begrotingstekorten zijn, wat zijn dan de effecten van de Europese tekorten die even hoog zijn als de

Amerikaanse? In 1982 slorpte het Amerikaanse begrotingstekort 22% op van de binnenlandse besparingen. In de EG was dit 21%. Belangrijker nog is dat de stijging van de overheidsschuld in Europa een veel grotere opwaartse trend vertoont dan die van de VS. In 1982 was de overheidsschuld in de EG (in reële term) meer dan verdubbeld t.o.v. 1970. In de VS was de reële overheidsschuld in 1982 met slechts 20% toegenomen t.o.v. 1970. Kortom, indien de toename van de overheidsschuld een belangrijke factor is om de stijging van de reële rente te verklaren, dan kan het beleid van de VS moeilijk als enige oorzaak hiervan worden aangeduid. De meeste EG-landen dragen eveneens een grote verantwoordelijkheid.

De tweede Europese klacht dat de hogere reële rente in Amerika het schaarse Europese kapitaal wegzuigt, komt evenmin overeen met de feiten. De Bank of International Settlements (BIS) publiceerde in haar laatste jaarverslag een interessante tabel over de regionale kapitaalbewegingen¹⁾. Hieruit blijkt dat er in de VS in 1982 weliswaar sprake was van netto kapitaalimport (\$ 8,9 mrd.), doch dat dit kapitaal zeker niet uit Europa kwam. In feite was in dat jaar Europa een netto importeur van kapitaal uit Amerika (ten bedrage van \$ 14,6 mrd.).

Het derde element in de Europese litanie van klachten is dat de appreciatie van de dollar die zich sinds 1980 heeft voorgedaan een derde olieschok is geweest voor de Europese economie. De cijfers kunnen deze bewering niet bevestigen. Van 1980 tot 1982 apprecieerde de dollar met 30 tot 60% t.o.v. de EG-valuta. De ruilvoeten van deze EG-landen varieerden echter bitter weinig en dan nog op uiteenlopende wijze (-3% in België en Frankrijk, -2% in het Verenigd Ko-

ninkrijk, 0% in West-Duitsland en +2% in Nederland). Kortom, het idee dat appreciatie van de dollar de Europese ruilvoeten heeft verslechterd, zoals de olieschokken dat hebben gedaan, is een fictie. Dit hoeft eigenlijk niet te verwonderen. De economische theorie laat immers niet toe om op eenvoudige wijze het effect van wisselkoersveranderingen op de ruilvoet af te leiden. Alleen met zeer specifieke hypothesen (de Marshall-Lerner-conditie bij voorbeeld) kan men uit de theorie afleiden dat een depreciatie van de nationale munt leidt tot een ruilvoetverslechtering.

De Europese landen zijn in grote mate zelf verantwoordelijk voor hun economische problemen. De neiging die hier nu bestaat om met een bes Schuldigende vinger naar Amerika te wijzen is misschien aantrekkelijk voor politici, maar heeft tot gevolg dat ze onze eigen fouten en zwakheden verluistert. De meeste economische fouten die we bij Amerika ontdekken (hoge overheidstekorten, exploderende overheidsschuld) worden ook in Europa gemaakt, en zelfs in sterkere mate. De neiging om van het beleid in de VS de zondebok te maken, maakt het de Europeanen moeilijk om hun eigen verantwoordelijkheid vast te stellen. Het maakt het ook moeilijk om de economische crisis in Europa op te lossen.

De Grauwe

1) Zie BIS, *Annual Report 1983*, blz. 104.